

4 Haziran 2007
TS/BAS-BÜL/07-43

“Sanayide AB Çevre Mevzuatına Uyum”
(Prof. Dr. Selehattin İncecik, Doç. Dr. Erdem Görgün ve Tayfun Ateşsaçan)

Özet Bulgular

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), 4 Haziran 2007 tarihinde Ceylan Intercontinental Hotel’inde düzenlediği toplantı ile, “Sanayide AB Çevre Mevzuatına Uyum” başlıklı raporunu kamuoyuna sundu. Raporda özetle şu bulgular yer alıyor:

2002 yılında Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde sunulan Ulusal Rapor’da Türkiye Cumhuriyeti’nin çevre politikasının ana hedefi, sürdürülebilir kalkınmayla birlikte çevrenin korunması ve geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu politikanın temel ilkesi, doğal kaynakların yönetimi, insan sağlığı ve doğal dengenin korunması koşuluyla sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir Türkiye bırakılmasıdır. AB üyeliği ve sürdürülebilir kalkınma stratejisi arasındaki bu doğrudan ilişki nedeniyle çevreye ilişkin AB mevzuatına uyum sağlanması ve bu mevzuatın uygulanması, Türkiye’nin AB’ye katılma ve sürdürülebilirlik hedefine ulaşması bakımından da büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan, AB çevre mevzuatına uyum, gelişen Türkiye sanayisi için zorlu bir süreç olacaktır. Uyum sürecinin önemi ve zorluğu, çevre konusunun kapsamının çok geniş olmasından ve bu sürecin, ekonomik, sosyal, kültürel hayat ve çevre kalitesi üzerindeki etkilerinin henüz bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. Türkiye’nin, AB Çevre Mevzuatı ve uygulamaları açısından mevcut durumunun belirlenmesi, uyum sürecinde doğru adımların atılmasına önemli etki sağlayacaktır. Benzer süreçlerden geçen yeni üye ülkeler incelendiğinde, ilk adımda mevzuatın ekonomik etkilerinin irdelendiği, risklerin ve önlemlerin tanımlandığı, düzenleyici etki analizlerinin ortaya konulduğu görülmektedir. Bu değerlendirmeler yapılmaksızın, AB mevzuatının uygulanması, öncelikle sanayi kuruluşları daha sonra ülke ekonomisi üzerinde olumsuz etkilere yol açabilecektir. Bu nedenle, TÜSİAD, sürdürülebilir kalkınma ve sanayinin rekabet edebilirliği ilkelerinden hareketle “*Sanayide AB Mevzuatına Uyum*” çalışmasını gerçekleştirmiştir.

AB kriterlerine göre her bir aday ülke topluluk mevzuatının tümünü ulusal hukuk düzeni içerisinde kabul eder ve idari sistemini buna uygun hale getirir. Ülkemizde AB Çevre mevzuatı ile ulusal mevzuatın uyumlaştırılması süreci Çevre ve Orman Bakanlığı öncülüğünde yürütülmektedir. Kasım 2006’da yayımlanan AB İlerleme Raporu’nda atık yönetimi ve gürültü dışında hava kalitesi, doğanın korunması ve su kalitesi alanlarındaki mevzuatın aktarımının genel olarak düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü (SEVESO II), Büyük Yakma Tesisleri, Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol (EKÖK) ve benzeri direktifleri kapsayan “Endüstriyel Kirlenmenin Kontrolü ve Risk Yönetimi” alanında ise ilerlemenin olmadığı, mevzuatla uyumun gerçekleşmediği ifade

edilmiştir. Dolayısıyla endüstriyel kirlenme alanında mevzuata yönelik hazırlıkların hızlanacağı tahmin edilmektedir.

Çevre ve Orman Bakanlığı “Yüksek Maliyetli Çevre Yatırımlarının Planlanması için Teknik Yardım Projesi”nde, Türkiye’de yirmi yedi sektörde EKÖK Direktifini uygulamak için özel kuruluşların yapması gereken yatırımların toplam 13–14 milyar Avro civarında olacağı öngörülmüştür. Aynı projede kamu sektöründe ise yaklaşık 50 milyar Avro yatırım yapılması gerektiği belirtilmektedir. Kimyasallar için tahmin edilen yatırım miktarının da bu rakamlara dahil edilmesi gerekir.

“Sanayide AB Çevre Mevzuatına Uyum” Çalışmasının temel hedefleri; yakın zamanda önemli yatırım kararları almak zorunluluğu ile karşılaşacak olan Türkiye sanayinin çevre duyarlılığı açısından durumunu irdelemek, uyum sürecinde sanayicinin karşılaşacağı benzer sorunlar, ihtiyaç ve talepler için ortak çözüm yolları önermek, sanayiciye, uyum sürecinde doğru bir planlamanın gereğini ve adımlarını gösterebilmek ve Türkiye Cumhuriyeti adına müzakerelere katılacak heyete bu sonuçların sunulması ile müzakere heyetine yeni açılımlar sağlamaktır.

Proje grubu bu hedeflere ulaşmak için bir dizi veri toplama çalışması yürütmüştür. Oluşturulan bilgi formları, TÜSİAD aracılığıyla öncelikle tüm TÜSİAD üyelerine, daha sonra sektör derneklerine ulaştırılmış ve bilgi formlarının sektör dernekleri tarafından üyelerine ulaştırılması talep edilmiştir. Dernekler ve çeşitli sanayi kuruluşlarından elde edilen bilgiler genel ve sektörel bazda yorumlanmıştır. Özellikle küçük ve orta ölçekli firmaların daha fazla olduğu bazı sektörlerde geri dönüşlerin sayısı istatistiksel olarak yeterli olmasa bile, sektör temsilcilerinden elde edilen bilgiler anlamlı bulunmuş ve değerlendirmeye alınmıştır. Sektörel derneklerin yaptıkları değerlendirmelerin sektörü temsil ettiği düşünülmüştür. Ayrıca bazı sektörlerin temsilcileriyle toplantılar düzenlenmiş ve elde edilen görüşlerden, veri ve belgelerden çalışma kapsamında yararlanılmıştır.

Bu Rapor sekiz bölümden oluşmaktadır:

1. Bölüm: Ana hedefler, kapsam ve yöntem ele alınmıştır.

2. Bölüm: AB çevre politikası, hedefleri ve AB çevre mevzuatı hakkında bilgi verilmiştir. Sanayinin üretim süreçleri ile ilgili Entegre Kirlilik Önleme Kontrolü (EKÖK) Direktifine bir çerçeve direktif olması, sanayi ile ilgili birçok direktifin gerekliliklerini de kapsıyor olması nedeniyle özellikle yer verilmiştir.

3. Bölüm: Türkiye’deki mevcut çevre mevzuatına uyum çalışmaları ve çevre yönetim politikasına dair bilgi vermek amacıyla kurumsal görüşmeler gerçekleştirilmiş, çevre müzakere örnekleri ve Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yürütmüş ve yürütmekte olduğu projeler incelenmiş ve yeni Çevre Kanununun sanayiye ilgilendiren maddelerine yer verilmiştir.

4. Bölüm: Türkiye Sanayinin mevcut durumu ve çevrenin rekabet gücü üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede, AB çevre politikasının sanayinin rekabet gücüne makro ve mikro ölçekteki etkileri belirtilmiştir. Çevrenin rekabet avantajı olarak kullanılabilme olasılığı sorgulanmıştır.

5. Bölüm: Rapor kapsamında hazırlanmış bilgi formlarına verilen cevaplar doğrultusunda sanayinin AB çevre mevzuatına uyum sürecine bakışı, genel bir değerlendirme şeklinde sunulmuştur. Genel değerlendirmede AB çevre mevzuatı hakkında sanayinin bilgisi, teknolojik altyapısı ve planlanan uyum tarihi yorumlanmıştır. Bu noktada, direktif ve işletme-spesifik etki analizlerinin uygulanmasının önemi vurgulanmıştır. Etki analizlerine başlangıç niteliği taşıyan sektörel analizler oluşturulmuş, tekstil, gıda, kimya, demir çelik, çimento ve otomotiv sektörleri örnek olarak seçilmiş ve altı alt başlık altında incelenmiştir. Bu sektörlerin dünyadaki ve Türkiye’deki mevcut durumları ile EKÖK Direktifi, Mevcut En İyi Teknikler (BAT) ve ilgili BREF dokümanları (Mevcut En İyi Teknikler Referans Dokümanları) hakkında bilgi verilmiştir. Bunlara ek olarak sektörün AB çevre mevzuatı ve EKÖK’e uyum maliyetleri açısından durum değerlendirmesi yapılmıştır.

6. Bölüm: Çalışmanın en önemli önerisi olarak ortaya çıkan “Düzenleyici Etki Değerlendirmesi” kavramı incelenmiş ve içeriği hakkında bilgiler sunulmuştur.

7. Bölüm: Çevre yükümlülüklerinin gerçekleştirilmesi için gerekli yatırımlar ve bu yatırımlar için uygulama ve finansman planlamasının önemi ve finansman kaynaklarının yetersizliği vurgulanmıştır.

8. Bölüm: Bu rapor kapsamında ulaşılan sonuçlar ve öneriler, önemli görülen bazı başlıklar altında sunulmuştur.

Sanayinin Farkındalığı ve Bilgilerin Paylaşımı

Bu çalışma sürecinde sanayiye doğrudan ilgilendiren EKÖK Direktifi ve BREF dokümanlarının yanı sıra SEVESO II, REACH (Kimyasallar Mevzuatı), Su Çerçeve, Hava Kirliliği, Atık Yönetimi ve Gürültü ile ilgili direktifler hakkında bu çalışma kapsamındaki işletmelerin bilgi seviyesinin yetersiz olduğu görülmüştür. AB ile ilgili gelişmeler daha çok sektörel dernekler ve Çevre ve Orman Bakanlığı’nın internet sayfası aracılığıyla izlenmektedir.

Geliştirilen öneriler;

- Çevre ve Orman Bakanlığı, AB çevre mevzuatı ile hukuki ve teknik uyum sağlamak amacıyla AB ile aynı temellere dayalı ve kolaylıkla erişilebilir bir veri tabanı oluşturmalıdır.
- Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu, sanayinin AB çevre mevzuatına ilişkin farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır.
- Çevre ve Orman Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, sektörel dernekler, üniversite ve araştırma kurumları ve ilgili diğer kuruluşlar tarafından sanayiye (özellikle KOBİ’lere) yönelik çalıştaylar düzenlenmelidir. Uygulama ve yükümlülükler hakkında bilgi aktarılmalı ve uygulama kılavuzları ile tüm paydaşlara ulaştırılmalıdır.
- İşletmeler tarafından işletme içi bilgilendirme ve eğitim çalışmaları planlanmalı, yöneticiler ve çalışanların tümü sürece dahil edilmelidir.
- Yürürlükteki veya yürürlüğe girecek olan mevzuat ve Bakanlığın yürüttüğü projeler hakkında paydaş görüşlerinin yer alacağı, uygulamaya yönelik soru ve sorunların iletileceği internet tabanlı bir portal oluşturulmalıdır. Ayrıca, Çevre ve Orman

Bakanlığının internet sayfasının daha iyi düzenlenmesi ile kullanıcıların bilgilere daha kısa sürede ulaşması sağlanabilir.

Çevre Politikası, Yasal Düzenlemeler ve Rekabet Gücü

Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlıkları yürütülen Ulusal Mevzuatın oluşturulmasında izlenen yöntem yeterli değildir. Çevre Kanunu ve önemli bazı yönetmelikler yeterince geniş tabanlı tartışılmadan yürürlüğe girmiştir.

Denetim ve izleme alt yapısındaki yetersizlikler ve bozulmalar, kayıt dışı ekonomi, haksız rekabet, tarife dışı engeller gibi sanayiye doğrudan etkileyen olumsuzluklar, uygulama sürecinin en önemli sorunlarıdır. Bu sorunların çözümüne yönelik ilerleme sağlanamadığı takdirde, uygulamaların başarıya ulaşma düzeyi düşük olacaktır.

Çevresel önlemleri ileri düzeyde uygulayan gelişmiş ülkeler yoğun ARGE faaliyetleri ve sahip oldukları katma değer sağlayan yenilikçi teknolojileri sayesinde, rekabet güçlerinin olumsuz etkilemesini engellemişlerdir. Ülkemizde, çevre yatırımları kısa vadede maliyetleri artıran bir unsur olacak, fakat ürün ve üretim tekniklerinin geliştirilmesi ile uzun vadede rekabet açısından önemli bir avantaj haline gelecektir.

Türkiye Çevre Politikası, AB'ye sunulan Ulusal Program ile birlikte, içerik olarak AB seviyesine yaklaşmıştır. Fakat bu politikanın desteklenmesi için uygulamaya dönük çalışmalar yetersiz kalmaktadır.

Bu kapsamda:

- Çevre politikası, yenilikçi yaklaşımın gelişmesini ön plana alan, verimliliği arttıran, karşılaştırılabilir fayda yaratan, ikincil ürünlerin elde edilebildiği yeni ürün ve üretim tekniklerini destekleyerek, üretimin artırılmasını teşvik etmelidir.
- Sanayiye dönük çevre politikaları, ARGE faaliyetlerini daha fazla teşvik edici nitelikte olmalıdır.
- Ulusal mevzuatın belirlenmesi için hazırlık çalışmaları, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın koordinasyonunda sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer paydaşların katılımı ile şeffaf ve görüşlerin karşılıklı olarak aktarılabilceği bir ortamda yürütülmelidir.

Temiz Üretim

EKÖK Direktifinin uygulanması ile işletmelerde üretim süreçlerinin “mevcut en iyi teknikler” doğrultusunda yeniden ele alınması gerekecektir. Bu süreçte, yatırımlar, hammadde değişiklikleri, prosesin yeniden tasarımı ve nadiren de olsa üretim prosesinin yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, “Temiz Üretim” teknik ve teknolojilerine tüm sanayinin uyumu ve uygulamanın yaygınlaşması zaman alacaktır. Küçük ve orta ölçekli firmaların bu süreçte daha fazla yönlendirilmeye ve desteğe ihtiyacı olacaktır.

Bu kapsamda önerilen:

Bir “Temiz Üretim Merkezi”nin kurulmasıdır. Temiz üretim teknolojilerinin etkili olarak kullanılabilmesi için Çevre ve Orman Bakanlığı'nın koordinasyonunda, uzman kişi ve kuruluşların işbirliğinde teknik kapasiteye sahip, tüm bilgi ve verileri aynı çatı altında

toplayan bir merkezde gerçekleştirilecek ARGE faaliyetleri doğrultusunda sanayiye yönlendirilmelidir.

Denetim Mekanizması

Kaynak ve kapasite eksikliği, yetki karmaşası, denetleyenin denetlenememesi gibi, denetim alt yapısındaki sorunlar, amaca yönelik bir denetim yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bazı sektörlerde önemli miktarda kayıt dışı ekonomi olması nedeniyle mevzuatın uygulamalarına dönük etkin bir denetim mekanizması ve alt yapısı kurulamadığı takdirde, yükümlülüklerini yerine getirenler ve getirmeyenler arasındaki haksız rekabet artacaktır.

“Ulusal Çevre Ajansı”nın kurulması uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara kısa zamanda net çözümler getirebilir. Çevre mevzuatının başarıyla uygulanabilmesi denetim mekanizmasının alt yapısını oluşturan teknik kontrol, izleme, ölçüm ve raporlamanın süreçte uygun olarak kapasitesinin geliştirilmesine bağlıdır. Bu ajans denetim mekanizması kapsamındaki görevleri üstlenecek şekilde, tüm teknik izleme ve denetim faaliyetlerinden sorumlu yarı bağımsız ve bölgesel ve/veya sektör spesifik merkezlerden oluşabilir.

Düzenleyici Etki Değerlendirmesi

Düzenleyici Etki Değerlendirmesi (DED), Hükümetin hazırladığı taslak mevzuatın yürürlüğe girmesi ve/veya yürürlükteki mevzuatın değişimi sonucu meydana gelebilecek olumlu ve/veya olumsuz sonuçlanabilecek ekonomik etkilerin sistematik ve tutarlı olarak incelenmesi için kullanılan bilgi temelli bir yöntemdir.

DED, net maliyet tahminlerini vermekte ve bu maliyetleri ulusal bütçe, mahalli bütçe, özel sektör, tüketiciler vs. gibi farklı sektörler arasında paylaştırmaktadır. DED, ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerin kapsamlı analizinin yanı sıra sanayi-hükümet-toplum arası iletişime de hizmet etmektedir. İletişim süreci, inceleme sonucu ortaya çıkan bilgilerin karar alıcılar ve karardan etkilenecekler ile paylaşılmasını içermektedir. Ayrıca, bu paylaşım DED’in şeffaflığa olan katkısını da göstermektedir.

Müzakere sürecinde, EKÖK Direktifi kapsamında sektör ve hatta endüstriyel tesis bazında geçiş süreleri ve finansman destekleri talep edilmesi gerekecektir. Müzakere heyetinin bu konuyu güçlü bir pozisyon ile sunabilmesi, geçiş süresi ve finansman taleplerinin gerekçelerinin DED ile somut olarak ortaya konulabilmesine bağlıdır.

“Düzenleyici Etki Değerlendirmesi” çalışmaları Çevre ve Orman Bakanlığı’nın koordinasyonu ile sanayi temsilcilerinin de katılımıyla bir an önce gerçekleştirilmelidir.

Çevre Maliyetleri ve Finansman Modelleri

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen sektörel dernekler, çevre yatırımlarının Avrupa Birliği hibeleri, devlet teşvikleri ve krediler ile karşılanması ile sanayinin yükünün hafifletilmesinin gerekliliğini vurgulamış mevcut finansman olanakları hakkında sanayinin çok az bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir.

EKÖK Direktifi ve bunun gibi, yüksek maliyetli yatırım gerektiren çevre direktiflerine uyum sağlamak için gereken finansmanın karşılanmasında, finans kuruluşları tarafından sağlanacak

kredilerin, ISPA, SAPARD, PHARE, IPA gibi AB programlarının veya çeşitli teşviklerin yetersiz kalacağı tahmin edilmektedir.

İncelenen sektörel derneklerin büyük çoğunluğu, sektörlerinin tüm çevre maliyetlerinin genel bütçe içindeki payının % 0–1 arasında olduğunu ifade etmiştir. Diğerleri ise çevre konusunda bir maliyet belirtmemiştir. Bu durumda söz konusu sektörlerde çevre için ayrılan bütçenin, AB mevzuatına uyum sürecinde gerekli olan yatırımlar için yetersiz olacağı anlaşılmaktadır.

Görülmektedir ki, sanayinin önemli bir bölümünde, AB çevre mevzuatına uyumun getireceği çevre yükümlülükleri hakkında bilgi eksikliği vardır. Sanayinin genelinde çevre yükümlülüğü, yürürlükteki mevzuatının gereklerinin asgari olarak yerine getirilmesi ile sınırlı kalmaktadır. Çevre konusunda AB'ye uyum süreci başlamadan önce sanayi bir durum tespiti yaparak hazırlık ve uygulama planı ortaya koyamaz ise, uygulamada ciddi sıkıntılar meydana gelecektir.

Mevzuat uygulamalarının etkilerinin sanayinin değişik kesimlerine yansımaları da farklı olacaktır. Yükümlülüklerin gereklerini öncelikle uygulamak durumunda kalan bir kısım işletme, mevcut finansman enstrümanlarının yetersiz kalması nedeniyle öz kaynaklarını kullanmak zorunda kalabileceklerdir.

Özellikle imkanları kısıtlı olan KOBİ'lerin, bu süreçte finansman desteği olmadan beklenen yatırımları gerçekleştirebilmesi mümkün görünmemektedir. Bu nedenle, uyum sürecine ilişkin yapılması gereken yatırımlar yeni bir finansman modelini zorunlu kılmaktadır. Gerekli olan geçiş sürelerinin planlanması açısından da finansman modelinin ortaya konulabilmesi büyük önem taşımaktadır.

Çevre ve Orman Bakanlığı'nın koordinasyonu ile, sanayi, ilgili kamu kurumları ve bankacılık sektörünün temsilcilerinin, ve konuyla ilgili diğer uzmanların katılımıyla bir çalışma komisyonu oluşturularak çevre ve temiz teknoloji yatırımlarının finansmanını sağlayacak yeni bir yapılanmanın kurgulanması gerekmektedir.

Sektörlerin Değerlendirilmesi

Tekstil Sektörü

Tekstil sektöründe, AB çevre mevzuatına uyum için büyük miktarda çevre yatırımı yapılması gerekmektedir. Sektörün genelinde, temiz üretim tekniklerine geçişte yatırımların karşılanması için finansman desteğine ve yönlendirilmeye gereksinim vardır. Özellikle KOBİ'lerin mevcut altyapıları ve imkanları ile bu süreci yönetebilmesi mümkün görünmemektedir. Artan çevre maliyetleri, rekabet gücü zayıf işletmeleri olumsuz yönde etkileyecektir.

Çimento Sektörü

Türkiye çimento sektöründe yeni yatırımlar ile kapasite artışı devam etmektedir. Çimento sektörü, enerjiye dayalı bir sektör olmasının yanında kullanılan karbonatlı bileşiklerden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının yüksekliği nedeniyle iklim değişikliği ile ilgili yapılacak çalışmalardan en çok etkilenecek sektörlerden birisidir. AB'ye üyelik sürecinde Türkiye'nin Kyoto Protokolüne taraf olması ile birlikte, sektörün çevre harcamaları giderek artacaktır. Her işletmenin "Karbon Yönetim Planını" oluşturması uyum sürecine hazırlıklı

olmasını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, alternatif hammadde/alternatif yakıtların etkin kullanımı, üretim prosesinin “mevcut en iyi teknikler” dikkate alınarak gözden geçirilmesi, enerji kullanımının iyileştirilmesi ve emisyonların azaltılması gibi konular üzerindeki çalışmalar daha etkin düzeyde yapılmalıdır.

Demir Çelik Sektörü

Demir çelik sektörünün inşaat, otomotiv, demiryolu ve tüm cihaz ve eşya üretimine girdi veriyor olması, Türkiye sanayi için önemini göstermektedir. Demir çelik endüstrisi yüksek madde ve enerji tüketimi potansiyeline sahip bir sanayi koludur. Bu nedenle kütle girdisinin yarısından fazlası gaz ve katı atık/yan ürün olarak dışarı verilmektedir. Bugün AB’de emisyonların azaltılmasına dair tüm girişimlere rağmen sektör ağır metal ve dioksin/furan (PCDD/F) emisyonları bakımından önemli bir kirletici kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Katı atık/yan ürünlerin yeniden kullanım ve geri dönüşüm oranının artmasına rağmen, cüruf ve benzeri katı atıkların çoğu hala depolama sahalarında depolanmaktadır.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine taraf olan Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde Kyoto Protokolü’ne taraf olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle sektör, Türkiye’nin, rekabet şansını koruyabilmesi için, mevcut durumunun belirlenmesi, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik enerji ve işletme verimliliğinin artırılması, yakıt karışım programlarının uygulanması gibi önlemlerin işletmelerin büyük bölümünde yaygın olarak uygulanması için gerekli önlemleri almalıdır.

Kimya Sektörü

Kimya Sanayi, plastik, kozmetik, ilaç, boya gibi bir çok alanda sağladığı nihai ürünlerin yanı sıra, pek çok sektöre de ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalıdır. Yakın gelecekte dünya ekonomisinde etkisini artırması beklenen bilgi ve iletişim teknolojileri, makine, elektronik ve otomotiv sektörleri de kimya sanayi ürünlerinin tüketicisi konumundadır. Türk Kimya sanayinin, yoğun talebi karşılayamamasından dolayı hammadde açısından dışa bağımlı olmasının, diğer sanayi dallarının ve ülkenin gelişimini olumsuz etkileyeceği bir gerçektir.

EKÖK Direktifi ile birlikte kimyasalların tüm yaşam döngüsüyle ilgili daha geniş açılı bir değerlendirmesi yapılacaktır. Entegre Ürün Politikası, ürünün kullanımını, bertaraf edilmesini, hammadde seçimini ve hatta kimyasalın gerekliliğini sorgulayacaktır. Kimya sanayi sıkılaştıran deşarj limitleri, atık önleme ve atık minimizasyonu gibi artan çevre baskıları karşısında bir süre sonra “Mevcut En İyi Teknikleri” (BAT) kullanmak durumunda kalacaktır. Karmaşık süreçler içeren kimyasallar üretiminin “Mevcut En İyi Teknik”lere adapte edilmesinde kullanılmak üzere kılavuz dokümanlar hazırlanması uygulama sürecinde sanayici için önemli bir yol gösterici olacaktır.

Kimyasalların kayıt, değerlendirme, izin verme ve kısıtlanması için bütünsel bir sistem oluşturacak olan REACH, AB’nin kimyasallar stratejisini temelinden değiştirecektir. REACH’in uygulanmaya konulması ile, etkin risk yönetimi sağlanması ve gerekli önlemlerinin alınması için bilgi ve verilerin derlenmesi ilgili kimya sanayine (üretici, ithalatçı) daha fazla sorumluluk yükleyecektir. Üretilen veya ithal edilen ürün ile ilgili kanıtlama yükümlülüğü kamu yetkili mercilerinden sanayi üzerine dönecektir. KOBİ’ler ve özellikle çok sayıda atölye tarzında çalışan boyahaneler ve benzeri işletmeler bu süreçten olumsuz etkileneceklerdir.

Gıda Sektörü

Ülkemizde önemli sayıda istihdam sağlayan gıda sanayi, dış ticarete yarattığı katma değerle de ekonomiye olumlu etki sağlamaktadır. Gıda sanayinin üretim kapasitesinin % 40'ını et ve et ürünleri sanayi, %30'unu ise un ve unlu ürünler sanayi oluşturmaktadır.

Gıda tesislerine hammadde ve diğer malzemeleri (çiftçiler ve taşımacılar dahil) sağlayan tüm faaliyetler bu tesislerde çevresel etkilere yol açabilmektedir. Aynı şekilde, Yiyecek İçecek Sektörü (YİS) tesisleri de ürün sağladıkları diğer tesislerin çevresel etkilerine katkıda bulunmaktadır. “Mevcut En İyi Teknikler” ile üretim prosesi sırasında ürün oluşana kadar yapılan faaliyetler ile ürün sonrası faaliyetler arasında çevresel sorumluluk zinciri oluşturmak ve bir bütün olarak çevrenin korunmasını sağlamaktır.

Sektörde çevre yönetim sistemi oluşturulmalı, su ve enerji tüketimi ile atık oluşumunun azaltılmasına yönelik planlama yapılması ve uygulanması sağlanmalıdır. Ayrıca, üretim prosesi ve işletme alanları bazında emisyon düzeylerinin ve tüketim seviyelerinin izleme ve kontrol sistemi kurulmalıdır.

Uyum sürecinde sektördeki önemli sorunların, kayıt dışı oranının yüksekliği, ambalajlama ve etiketlemedeki düzenlemeler, yetersiz denetim, AR-GE ve eğitim eksikliği, emisyon düzeyleri ve arıtma tesislerinin durumu ile ilgili veri yetersizliği olduğu söylenebilir.

Otomotiv Sektörü

Otomotiv sanayi, tüm sanayileşmiş ülkelerde demir-çelik, petro-kimya, lastik gibi diğer temel sanayi dallarının başlıca alıcısı ve bu sektörlerdeki teknolojik gelişimin sürükleyicisi olduğundan ekonominin lokomotif sektörlerinden birisidir.

Dünya otomobil üretiminde ilk beş sırada bulunan ABD, Japonya, Çin, Almanya, Fransa toplam üretimin % 57 sini oluşturmaktadır. Önümüzdeki yıllarda en hızlı büyümenin merkezinin Asya olacağı ve sadece Çin'in bu büyümeye katkısının % 30 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Yabancı ortakların Türkiye'deki tesisleri, küresel stratejik gelişme projeleri içine almaları sonrasında ülkemizde bu sektörde tam entegrasyon sağlanmıştır. Böylece, Türkiye'deki tesisler kalite ve maliyet/verimlilik açısından dünya pazarlarına üretim yapacak duruma gelmiştir. Türk otomotiv sanayi rekabetçi bir yaklaşımla 2015 yılında üretimi iki katına çıkarmayı planlamaktadır.

Otomotiv Sanayinin çevreye olan etkileri iki aşamada ele alınabilir. Bunlardan ilki üretim aşamasındaki çevresel etkiler, diğeri de ürünün kullanım ömrü boyunca oluşturduğu çevresel etkilerdir. İşletmelerde kirletici miktarını azaltmaya yönelik kaynak kontrolünün, teknoloji değişimi ve iyileştirme çalışmaları çerçevesinde sağlandığı, arındırılmış hammadde kullanımı, proses değişiklikleri, ekipman ve sistem takibi, atık takibi, otomasyon, enerji yönetim sistemi ve enerji tasarrufu konularında endüstrisinin uygulamaları olduğu tespit edilmiştir. AB'nin egzoz emisyonu ile ilgili sınır değerlerin uygulanması ile üretim maliyetlerinde artış olacaktır. Araçlardan havaya sevk edilen emisyonlar küresel ısınma nedeni olan sera gazlarının başlıca kaynaklarından biri olarak hedef gösterilmektedir.